



## Uraohjausopas ohjaus- ja opetushenkilöstölle

Ismo Turve ja Marja-Liisa Samppala

**HAMK**  
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU  
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES



# **Uraohjausopas ohjaus- ja opetushenkilöstölle**

**Ismo Turve ja Marja-Liisa Samppala**

Uraohjausopas ohjaus- ja opetushenkilöstölle

Ismo Turve ja Marja-Liisa Samppala

E-JULKAISU

ISBN 978-951-784-829-9  
HAMKin e-julkaisuja 1/2021

**JULKAISIJA – PUBLISHER**

Hämeen ammattikorkeakoulu  
PL 230  
13101 HÄMEENLINNA  
puh. (03) 6461  
julkaisut@hamk.fi  
www.hamk.fi/julkaisut

CC-BY-SA 4.0

Ulkoasu ja taitto: Mainostoimisto KMG Turku

Hämeenlinna, tammikuu 2021

Kuvat sivuilla 8, 16 ja 21: Hanna Salminen, Koulutuskeskus Salpaus,  
KETTU – Ketterä uraohjaus osaksi ammatillista koulutusta -hanke (ESR)

Kannen kuva: Jukka Salminen

# Sisällys

<b>Lukijalle .....</b>	<b>5</b>
<b>Uraohjauksen taustaa .....</b>	<b>6</b>
Urasuunnitelma ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä .....	6
Urasuunnittelu käsitteenä .....	6
<b>Opiskelijoiden ajatuksia uraohjauksesta .....</b>	<b>8</b>
Mitä on ura? .....	8
Mitä on uraohjaus? .....	9
Miten opettaja voi uraohjata? .....	9
<b>Opettajien näkökulmia uraohjaukseen .....</b>	<b>10</b>
<b>Avaimia onnistuneeseen uraohjaukseen .....</b>	<b>11</b>
Motivoituneet ja sitoutuneet opiskelijat .....	12
Hyvin valmistautunut ja kannustava opettaja .....	12
Luottamuksellinen ja vastavuoroinen ilmapiiri .....	13
Yhteistyö työpaikkojen ja oppilaitosten välillä .....	14
<b>Uraohjaus ammatillisessa koulutuksessa .....</b>	<b>15</b>
Uraohjaus ennen opintojen alkua .....	16
Uraohjaus ammatillisen koulutuksen alussa .....	18
Uraohjaus ammatillisen koulutuksen aikana .....	19
Uraohjaus ammatillisen koulutuksen loppuvaiheessa .....	21
Uraohjaus ammatillisen koulutuksen ollessa vaarassa keskeytyä ja keskeytyessä .....	22
<b>Työelämässä oppiminen ja uraohjaus .....</b>	<b>23</b>
Onnistuneen työelämässä oppimisen edellytyksiä .....	23
Työpaikkaohjaajan rooli opiskelijan ohjauksessa .....	23
<b>Yhteisöllinen työtapo onnistuneen uraohjauksen tukena .....</b>	<b>25</b>
<b>Työkaluja urasuunnitteluun ja -ohjaukseen .....</b>	<b>26</b>
<b>Lähteet .....</b>	<b>28</b>



## Lukijalle

Uraohjausopas on suunnattu ammatillisen koulutuksen opetus- ja ohjaushenkilöstölle. Oppaan tavoitteena on tarjota tietoa, käytännön vinkkejä, ideoita ja malleja uraohjauksen tueksi. Uraohjausopas on rakennettu osana ESR-rahoitteista Työuralle-hanketta. Hankkeen toiminta-alue oli Kanta-Häme ja toiminta-aika 1.2.2018–31.10.2020. Pää-toteuttajana hankkeessa oli Kiipulasäätiö, osatoteuttajina Forssan ammatti-instituutti (FAI), Hyria koulutus, Ammattiopisto Tavastia ja uraohjauksen asiantuntijaroolissa Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) ammatillinen opettajakorkeakoulu.

Työuralle -hanke järjesti kevään 2019 aikana jokaisessa hankkeeseen osallistuvassa oppilaitoksessa neljän ohjaajavalmennustyöpajan sarjan. Ohjaajavalmennusten tavoitteena oli tarjota opetus- ja ohjaushenkilöstölle käytännön työkaluja opiskelijoiden uraohjaukseen, opettajan ja ohjaajan työidentiteetin kehittämiseen sekä oman (uraohjaus)osaamisen jakamisen kulttuurin kehittämiseen omassa työyhteisössä.

Ohjaajakoulutus koostui esitehtävästä, kolmesta työpajasta (3,5 tuntia) sekä välitehtävistä työpajapäivien välillä. Ohjausvalmennuksen työpajoihin osallistui kaikkiaan 80 opetus- ja ohjaushenkilöstön jäsentä. Opetus- ja ohjaushenkilöstön työpajojen lisäksi järjestettiin jokaisessa hankkeen oppilaitoksessa yksi opiskelijatyöpaja, jossa opiskelijoiden kanssa pohdittiin uraohjauksen ja -suunnittelun merkitystä. Opiskelijapajoihin osallistui 38 opiskelijaa.

Tämä opas on tehty kokonaisuudessaan opetus- ja ohjaushenkilöstölle sekä opiskelijoille järjestettyjen työpajojen aikana koostetun materiaalin perusteella. Tämän vuoksi materiaalissa on suoria lainauksia opetus- ja ohjaushenkilöstön työpajoissa ja pajojen välitehtävissä kirjoitetuista ajatuksista liittyen uraohjaukseen ja -suunnitteluun.

Opas rakentuu siten, että alussa kerrotaan uraohjauksen lainsäädännöllistä ja teoreettista taustaa. Tämän jälkeen esitetään opetushenkilöstön ja opiskelijoiden näkemyksiä uraohjauksesta. Avaimia onnistuneeseen uraohjaukseen sekä uraohjauksen prosessimalli ovat rakentuneet vuorovaikutuksessa opetushenkilöstön ja opiskelijoiden kanssa Työuralle-hankkeen aikana. Toivomme, että opas saisi toimia innoituksen lähteenä jokaisen lukijan oman uraohjausosaamisen kehittämiseksi.



Forssan ammatti-instituutti | Faktia Oy  
LOUNAIS-HÄMEEN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ



Kirjoittajat:

Ismo Turve

FM, Lehtori

Hämeen ammattikorkeakoulu / Häme University of Applied Sciences

Marja-Liisa Samppala

FT, Lehtori

Hämeen ammattikorkeakoulu / Häme University of Applied Sciences

## Uraohjauksen taustaa

### Urasuunnitelma ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä

Lain ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) mukaan ammatillisen koulutuksen tehtävänä on tukea opiskelijoita kehittymään hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi sekä yhteiskunnan jäseniksi. Ammatillisen koulutuksen tulisi lisäksi kehittää monipuolisesti opiskelijoiden ammatillista identiteettiä, jatko-opintovalmiuksia sekä opiskelijan persoonallisuutta.

Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta (673/2017) korostaa ohjauksen merkitystä osana opiskelijan opintojen henkilökohtaistamista ja yksilöllisiä opintopolkuja. Asetuksen mukaan koulutuksen järjestäjän tulee merkitä opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan (HOKS) vähintään opiskelijan tavoitteen, suunnitelman jatko-opintoihin siirtymisestä tai työelämään siirtymisestä ja työuralla etenemisestä.

Henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kirjattua urasuunnitelmaa tulee päivittää koulutuksen aloittamisesta lähtien tutkinnon suorittamisen loppuun saakka. Opiskelijan tavoitteena voi olla esim. uuden ammatin oppiminen, aiemmin hankitun ammatillisen osaamisen syventäminen, jatko-opintoihin siirtyminen tai yrittäjyys. Opiskelijan tavoite vaikuttaa koulutuksen sisällön ja toteutuksen suunnitteluun ja yksilöllisiin valintoihin. (Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017)

Opetushallituksen julkaisun (2018a) *Ammatillisen koulutuksen reformi – Tietopaketti ohjaajille* mukaan urasuunnittelutaitojen oppiminen auttaa opiskelijan sitoutumista opiskeluun sekä edistää jatko-opintoihin hakeutumista ja työllistymistä. Urasuunnittelutaitojen oppiminen edistää opiskelijoiden oppimiskykyä, opintojen edistymistä, työelämään siirtymistä sekä työelämässä etenemistä.

### Urasuunnittelu käsitteenä

Ammatilliselle opiskelijalle laadittavaan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan (HOKS) on kirjattava opiskelijan urasuunnitelma. Urasuunnitelma ja ura-termi ovat herättäneet paljon keskustelua opetushenkilöstön keskuudessa. Urasuunnittelun merkitystä pohdittiin myös Työuralle-hankkeen työpajoissa keväällä 2019 niin opetushenkilöstön kuin opiskelijoidenkin kanssa.

Lerkkasen (2013, s. 8) mukaan urasuunnittelu on omiin kykyihin, mahdollisuuksiin, kiinnostuksiin sekä tulevaisuuden odotuksiin yhteydessä olevaa tavoitteellista elämänsuunnittelua.

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma on käytännön työväline opiskelijalle, opettajille ja ohjaajille oppilaitoksessa ja työpaikoilla. HOKSista nähdään, millaiseksi opiskelijan yksilöllinen opiskelupolku on suunniteltu. Se helpottaa eri osapuolien toimintaa koulutusta järjestettäessä. Koulutuksen alkaessa laadittua osaamisen kehittämissuunnitelmaa päivitetään opintojen aikana aina, kun suunnitelmat muuttuvat. (Opetushallitus, 2018b)

#### Pohdittavaa:

1. Pysähdy hetkeksi ja mieti, millaisia käsityksiä sinulla on uraohjauksesta?
2. Kuka tai ketkä mielestäsi ovat vastuussa opiskelijan uraohjauksesta?
3. Millaisia toimenpiteitä opiskelijan tarvitsema erityinen tuki saattaa asettaa uraohjaukselle?



Urasuunnittelu on myös opiskelijan koulutus- ja uravalintoihin liittyvän toimijuuden kehittämistä. Kattelus (2002) puolestaan kuvailee urasuunnittelun yksilölliseksi suunnitteluprosessiksi, jonka aikana opiskelijan tulisi tulla tietoiseksi omista uramahdollisuuksistaan ja -tavoitteistaan sekä omista elämän päämääristään. Urasuunnittelun aikana opiskelijan tulisi oppia määrittelemään henkilökohtaisen urapolkunsaa, jolla omat tavoitteet voidaan saavuttaa. (Kattelus, 2002, ss. 21–23)

Onnistuneen urasuunnittelun (career management) edellytyksenä on opiskelijan kiinnostus, asenne sekä halu oppia realistista suunnittelua. Onnismaan (2003) mukaan onnistunut uran suunnitteleminen vaatii opiskelijalta sitoutuneisuutta elinikäiseen oppimiseen, joka perustuu jatkuvaan realistiseen itsearviointiin. Muina vaatimuksina onnistuneelle uran suunnittelemiselle Onnismaa mainitsee aktiivisuuden uusille mahdollisuuksille, valmiuden pitää useita mahdollisuuksia avoinna, sopeutuvaisuuden, joustavuuden, sitkeyden, optimismin, suunnitelmallisuuden ja riskinoton (Onnismaa, 2003, s. 64). Yksilön tarpeiden lisäksi uraohjaukseen kohdistuu yhteiskunnallisia koulutus- ja työllisyyspoliittisia odotuksia (Vanhalakka-Ruoho, 2015, ss. 39–54).

Kuurila (2014) tunnistaa väitöskirjassaan kolmenlaisia oman urapolkunsaa suunnittelijoita; epävarmat, uteliaat ja tietoiset. Tietoinen kokee valinneensa koulutusalaansa oikein ja hänellä on kyky suunnitella tulevaa työelämäänsä ja opintojansa. Tietoiselle urasuunnittelijalle riittää hänen itseohjautuvuutensa tukeminen. Uteliaalle urasuunnittelijalle tulisi ohjauksen tukea ohjattavan päätöksentekovalmiuksia. Epävarman urasuunnittelijan koulutusalaavalintaan on vaikuttanut sattuma, kaverit, sukulaiset, paikkakunta tai jonkinlainen opinto-ohjaus. (Kuurila, 2014, ss. 3, 216–232)

Epävarmalle urasuunnittelijalle tulisi taata syvempää, vuorovaikutukseen perustuvaa, tehostettua uraohjausta heti opintojen alkuvaiheesta lähtien. Tehostetussa uraohjauksessa tarkastellaan vuorovaikutuksessa opiskelijan kanssa opintojen suunnittelua ja edistymistä tiiviimmin kuin tietoisien urasuunnittelijan kanssa. (Kuurila, 2014, ss. 3, 216–232) Riittävällä ja oikein kohdennetulla ohjaustarjonnalla henkilökohtaisen ohjauksen tarve ei kasva liian suureksi. Ohjauksen niukkoja resursseja voidaan säästää nimenomaan kohdennetulla, oikea-aikaisella ohjauksella, sillä ohjaustarpeen pitkittyessä ohjaukseen käytettävän ajan tarve kasvaa moninkertaiseksi. (Illeris, 2007, ss. 246–247)

## Opetushenkilöstön ajatuksia urasuunnittelusta

"Urasuunnittelua pitää tehdä prosessimaisesti heti alusta alkaen. Tärkeää on löytää opiskelijan omat vahvuudet ja pohtia, että missä työtehtävissä ne pääsisivät parhaiten esille."

"Urasuunnittelun tarkoituksena on ensisijaisesti tukea opiskelijan näkemystä valitsemastaan ammattialasta, työllistymisestä tai jatko-opinnoista. Urasuunnittelun toisena, vähemmän huomioituna tavoitteena on opiskelijan urataitojen; itsetuntemuksen, minäpystyvyyden, ammatti-identiteetin, osallisuuden, aktiivisuuden, suunnittelun sekä ennakointi- ja päätöksentekotaitojen vahvistaminen."

# UTELIAS URASUUNNITTELIJA (KUUJILA 2014)



- TARVITSEN URAOHJAUSTA
- ERILAISTEN MAHDOLLISUUKSIEN TUNNISTAMISEEN
  - OMIEN KYKYJEN JA OMINAISUUSSIEN TUNNISTAMISEEN
  - AMMATILLISEN KASVUN JA ITSETUNNON TUKEKSI

## Opiskelijoiden ajatuksia uraohjauksesta

Työpajoissa ammatillisen koulutuksen opiskelijoita haastettiin pohtimaan uraohjaukseen liittyviä käsitteitä. Opiskelijoiden työpajojen tuloksia esitettiin vastaavissa oppilaitoskohtaisissa työpajoissa opetus- ja ohjaushenkilöstölle, jotka vastasivat omalla pohdinnallaan opiskelijoiden ajatuksiin.

### Mitä on ura?

Ensimmäisenä opiskelijoilta kysyttiin, miten he kokevat käsitteen ura. Opiskelijat näkivät uran olevan jokaisen henkilökohdainen koko elämän kestävä polku, jossa kaikki liittyy kaikkeen ja jossa kaiken taidon päälle voi rakentaa. Ura on oman elämän oppimista. Se on monimuotoinen elämänkaari; opiskelu, työ, elämäkokemus.

## Mitä on uraohjaus?

Uraohjaus puolestaan oli opiskelijoiden mielestä ohjausta omien vahvuuksien ja kiinnostuksen kohteiden tunnistamiseen, reitin neuvontaa, kuuntelua ja haastattelua, rohkaisua ja kannustusta. Uraohjaus on myös tukemista oman matkan varrella, opiskelijujen ohjausta, vahvuuksien löytämistä sekä uusien asioiden kokeilemiseen kannustamista.

## Miten opettaja voi uraohjata?

Opiskelijoiden mielestä opettajat voivat uraohjata opiskelijoita tukemalla heidän alavalintojaan, ja kertomalla lisää opiskelualoista ja työmahdollisuuksista, kuten erityisesti siitä, millaisiin mahdollisiin työpaikkoihin opiskelijat voisivat työllistyä ja millaista työ oikeasti on. Lisäksi opettajat voivat kertoa erilaisista urapoluista ja jatko-opinnoista sekä työnhakuun liittyvistä tuki- ja palveluista ja selvittää, millaisia työelämään liittyviä kokemuksia opiskelijoilla on. Opettajat voisivat myös esitellä eri uravaihtoehtoja ja mahdollisuuksia eri uriin. Lisäksi opettaja voisi kannustaa suunnittelemaan omaa tulevaisuutta ja uraa, ehdotella eri vaihtoehtoja ja avata mahdollisuuksia.

Menetelminä opettajien antamaan uraohjaukseen opiskelijat mainitsevat keskustelun ja opiskelijoiden kuuntelun sekä kannustamisen itsenäiseen opiskeluun. Opettajien tulisi kartoittaa opiskelijoiden kiinnostuksen kohteita ja vahvuuksia sekä tukea opiskelijoiden henkilökohtaisia kiinnostuksen kohteita. Lisäksi opettajien tulisi opiskelijoiden mielestä kunnioittaa opiskelijoiden valintoja, ja hyväksyä heidät yksilöinä.

Työkaluina uraohjaukseen opiskelijat toivat esille HOKS:in, yritysvierailut ja tutustumiset, yrityselämän vierailijat oppilaitoksissa sekä erilaiset motivoivat työtehtävät opiskelijujen aikana. Opiskelijat korostivat myös luokkahengen ylläpitämisen ja avoimen keskustelun mahdollisuuden merkitystä luokissa.

## Opettajien näkökulmia uraohjaukseen

Opettajat pitivät uraohjauksessa tärkeänä sitä, että opiskelijat tutustutetaan monipuolisesti opiskeltavaan alaan sekä kerrotaan eri alojen työtehtävistä ja erilaisista työpaikoista huomioiden työelämän realismin ja tulevaisuuden mahdollisuudet. Opettajien tulisi mielestään osata kertoa viisaasti työn vaativuudesta ja tuoda esille myös vaihtoehtoja työ- ja jatko-opintopaikoista. Lisäksi opettajat nostivat esille omista kokemuksista kertomisen tärkeyden.

Opettajien mielestä on tärkeää mahdollistaa työpaikalla oppiminen erilaisissa työpaikoissa. Opettajien tulisi olla kiinnostuneita opiskelijoiden työelämän valmiuksista ja kokemuksista ennen opiskelun aloittamista ja opiskelun aikana sekä kannustaa opiskelijaa miettimään omaa työpaikalla tapahtunutta oppimistaan.

Opettajat korostavat ohjauskeskustelujen tärkeyttä. Ohjauskeskustelujen tulisi olla luontevia, avoimia ja sävyltään opiskelijoita rohkaisevia ja kannustavia. Ohjaajana toimivan tulisi kestää hiljaiset hetket ja kuunnella tarkasti vuorovaikutuksen vivahteita. Ymmärrystä voi varmistaa avoimilla ja tarkentavilla kysymyksillä, kuten ymmärsinkö oikein, tarkoitatko. Opettajien mielestä hyvä ohjaaja toimiikin opiskelijan osaaminen ja vahvuudet edellä ja antaa opiskelijalle hänen vahvuksiensa mukaisia haasteita sekä tarjoaa erilaisia vaihtoehtoja ja polkuja. Ohjaajan tulisi huomioida opiskelijan innostuksen kohteet, mutta laajentaa opiskelijan näkökenttää teettämällä opiskelun aikana oikeita alan töitä.

Opetushenkilöstön mukaan ohjauskeskustelujen ja opetusjärjestelyjen myötä opettaja kohtaa opiskelijan riittävän usein ja oppii tuntemaan opiskelijan vahvuudet ja haasteet. Kun opiskelija tietää opettajien olevan tukena, opiskelija uskaltaa kokeilla omaa osaamistaan pelkäämättä epäonnistumisia. Ohjauskeskustelujen tavoitteena on myös tehdä opettajasta opiskelijalle helposti lähestyttävä ja luotettava.

## Avaimia onnistuneeseen uraohjaukseen

Työpajoissa ja välitehtävien aikana opettajilta kysyttiin heidän kokemuksiaan onnistuneesta uraohjauksesta. Opettajien kertomuksista muodostui neljä ulottuvuutta, jotka liittyivät työpajan ja oppilaitoksen väliseen **yhteistyöhön, ohjausilmapiiriin** sekä **opettajien** että **opiskelijoiden rooliin** uraohjaus-tilanteissa. Nämä ulottuvuudet on visualisoitu kuviossa 1.



Kuvio 1. Avaimia onnistuneeseen uraohjaukseen (Samppala, M-L).

Seuraavassa kappaleessa avataan tarkemmin esimerkkien kautta opettajien kokemuksia onnistuneesta uraohjauksesta. Nostaaksemme esille opettajien äänen olemme käyttäneet suoria lainauksia.

## Motivoituneet ja sitoutuneet opiskelijat

Eniten opettajat kiinnittivät huomiota onnistuneessa uraohjauksessa opiskelijoiden motivaatioon oppimista kohtaan. Kohtaaminen opiskelijoiden kanssa oli jäänyt opettajien mieleen erityisesti sen vuoksi, että opiskelijoista huokui positiivinen energia ja innostuneisuus.

Opiskelijoiden kyky oivaltaa asioita ja oppia uutta, oli tärkeää opettajien näkökulmasta. Opettajat kokivat onnistuneensa uraohjauksessa, kun opiskelijat olivat oivaltaneet keskustelun aikana, mitä olivat oppineet ja miten heidän tulisi jatkossa kehittyä. Opettajien kokemukset liittyivät myös siihen, että opiskelijat osasivat sanoittaa oppimaansa ja kehittymistarpeitaan vuorovaikutuksessa opettajien kanssa. Myös se, että opiskelijoista huokui halu oppia uutta, oli opettajista tärkeää. Opiskelijoiden esittämät kysymykset ja kiinnostus tietää asioista osoitti innokkuutta uuden oppimista kohtaan. Lisäarvoa toivat myös tilanteet, joissa opiskelijat osasivat hahmottaa kokonaisuuksia ja soveltaa koulussa opittuja asioita käytäntöön. Nämä nousivat esille erityisesti työpaikalla tapahtuvaa oppimista ohjatessa.

Opettajat kertoivat, että opiskelijoiden keskittyminen ja halu miettiä yhdessä erilaisia vaihtoehtoja oli merkityksellistä. Onnistumista koettiin erityisesti silloin, kun opiskelijat osoittivat sitoutumista oppimiseen omilla teoillaan eli ottamalla vastuuta opinnoistaan, valmistumalla ajallaan, työllistymällä ja etenemällä urillaan.

Motivoinnin menetelminä opettajat mainitsivat opiskelijan kannustuksen, positiivisen ja realistisen palautteen sekä oikeista asioista kehumisen. Opettajien mukaan opiskelijoiden mukaan ottaminen opintojen suunnitteluun ja taito kuunnella opiskelijoiden ehdotuksia ja pyrkiä toteuttamaan niitä ovat myös tärkeitä opiskelijan motivoitumisen kannalta. Lisäksi opiskelijoille tulee antaa sopivasti vastuuta ja tehtävien vaatimustaso tulisi asettaa vastaamaan opiskelijoiden taitoja, mikä edesauttaa oppimisen iloa. Opettajien mukaan laadukkaat ja monipuoliset työympäristöt ovat yksi tärkeimmistä opiskelijan motivoinnin keinoista.

## Hyvin valmistautunut ja kannustava opettaja

Yksi tärkeimmistä opettajia itseään kuvaavista ominaisuuksista liittyi aitoon kiinnostukseen opiskelijoita kohtaan. Eräs opettaja kertoi tilanteesta, jolloin oppilas oli palannut opettajan luokse viikkojen jälkeen ja kiittänyt siitä, miten opettaja oli ollut aidosti kiinnostunut hänen hyvinvoinnistaan ja auttanut häntä näkemään asioita uudesta näkökulmasta. Kiinnostus opiskelijaa kohtaan näyttäytyi opettajien mielestä siten, että opettaja oli sataprosenttisesti läsnä ohjaustilanteessa opiskelijan kanssa.

## Opettajien ajatuksia opiskelijoiden motivaatiosta uraohjaustilanteessa

"Kohtaaminen jäi mieleen, koska opiskelijan ulkoisesta habituksesta pystyi näkemään ensi silmäyksellä, että nyt on virtaa kintaissa. Erikoisen tilanteesta teki juurikin tuo motivaation ja energian määrä, mikä opiskelijasta huokui ulospäin."

"Pääsääntöisesti motivoituneet opiskelijat ovat helppoja ohjattavia. Pitkälti he ovat itseohjautuvia, mutta ammatillaisen tuki auttaa heitä päätöksissä."

## Opettajien onnistuneissa uraohjauskokemuksissa opiskelijat oivaltavat ja oppivat keskustelujen tuloksena

"Opiskelijasta henkii halu oppia uutta."

"Opiskelijat ovat oivaltaneet keskustelun aikana, mitä ovat oppineet ja mitä pitäisi tehdä jatkossa toisin."

"Että opiskelija osaa nivoa koulussa opittuja asioita esim. työpaikalla tapahtuvan oppimisen ohjauksessa."

## Sitoutuneisuus opintoihin on yksi uraohjauksen kulmakivistä opettajien mukaan

"Opiskelija sitoutui miettimään yhdessä mietittyjä vaihtoehtoja."

"Opiskelija sitoutuu opintoihinsa teoillaan."

## Läsnäolo ja aito kiinnostus korostuivat opettajien onnistuneissa uraohjauskokemuksissa.

"Että olen [opettajana] aidosti kiinnostunut hänen hyvinvoinnistaan ja viikkoja tämän jälkeen tuli [opiskelija] vielä sanomaan, että kiitos kun autoit."

"Opiskelija ... koki tullessa kuulluksi."

"Opiskelija tuli kiittämään: olin ensimmäinen, joka oli kohdannut hänet ihmisenä."

Kiinnostuneisuuteen ja läsnäoloon liittyi läheisesti opettajien valmistautuminen ohjaustilanteisiin. Valmistautuminen edesauttoi opettajia entistä parempaan yhteyteen ja vuorovaikutukseen opiskelijoiden kanssa. Hyvä valmistautuminen mahdollisti sen, että opettaja ja oppilas kykenivät suunnittelemaan vaativatkin asiat ajoissa ja aikaa jäi vielä muullekin keskustelulle.

Tarkastellessaan omaa toimintaansa ohjausprosessissa, opettajat nostivat esille myös opiskelijoita kannustavan ohjauksen. Opettajille onnistumista tuottivat tilanteet, joissa he pystyivät nostamaan opiskelijoiden mielialaa ja motivaatiota opintoja kohtaan. Kannustavaan ohjaukseen liitettiin usein myös huumori ja positiiviset ajatukset. Myös se, että opettajat itse saivat positiivista palautetta opiskelijoilta, vaikka pitkänkin ajan jälkeen, vahvisti opettajien kokemuksia siitä, että he olivat kyenneet kannustamaan ja motivoimaan opiskelijoita.

### Luottamuksellinen ja vastavuoroinen ilmapiiri

Luottamuksellinen ilmapiiri oli kolmas onnistunutta ohjausta tukeva tekijä opettajien kokemusten mukaan. Luottamuksellisessa ilmapiirissä opettajat kokivat parhaiten löytävänsä ratkaisuja yhdessä opiskelijoiden kanssa. Luottamuksellinen prosessi ei välttämättä synny heti, vaan se vaatii pitkäjänteisyyttä, aikaa ja paneutumista opiskelijan tarpeisiin. Tähän liittyivät myös opettajien ajatukset siitä, ettei uraohjaustilanteessa saisi olla kiireen tuntua. Hyvä ohjaustilanne muodostui siten, että ei heti mennä suoraan asiaan, vaan kuulumisien vaihdolle varataan oma aikansa.

Luottamuksen syntyminen edellytti opettajien mielestä avoimuutta ja vastavuoroisuutta. Aito ja avoin kohtaaminen oli opettajien mukaan avainasia ohjauksen onnistumisessa. Opettajat korostivat avoimuutta kummaltakin osapuolelta sekä erilaisten suunnitelmien, taustojen ja syiden hyväksymistä ja huomioon ottamista. Toisaalta opettajat kaipaavat päivittäisessä työssä enemmän aikaa kuunnella opiskelijoita sekä kannustaa että rohkaista heitä sanomaan oman mielipiteensä. Opettajien mielestä on tärkeää osata esittää opiskelijoille oikeita kysymyksiä ja antaa opiskelijoille tilaa reflektoinnin kehittymiseen ja ammatti-identiteetin löytämiseen. Opettajat kokevat, että opiskelijan kuuntelu on osaltaan opiskelijan kunnioittamista ja helpottaa luottamuksen rakentamista opettajan ja opiskelijan välillä.

Vastavuoroisuus koettiin myös tärkeäksi uraohjauksen näkökulmasta. Onnistumisen tunnetta lisäsi opettajien mukaan se, että he saivat palautetta ohjauksestaan opiskelijoilta. Vastavuoroisessa ohjauksessa oli tärkeää kuunteleminen ja vaihtoehtojen pohtiminen sekä ratkaisujen löytäminen yhdessä.

### Opettajien kommentteja valmistautumisen merkityksestä ohjaustilanteessa

"Onnistuneimmat ohjauskohtaamiset ovat syntyneet silloin, kun niissä on ollut selkeä struktuuri."

"Olin ennakkoon valmistautunut hyvin."

### Opettajien onnistuneissa uraohjaukokemuksissa kannustava ja positiivinen uraohjaus motivoi opiskelijoita jatkamaan opintojaan

"Oli kohdeltu kannustavasti ja hänelle jäi hyvä kuva oppilaitoksesta. Halusi tulla jatkamaan opintojaan."

"Unohtamatta huumoria ja positiivisia ajatuksia, kykyä nostaa opiskelijan mielialaa ja motivoida lisää opinnoissaan."

### Luottamuksellisessa ilmapiirissä uraohjaus on hedelmällisintä, opettajat kertovat

"Luottamuksen ilmapiirissä opiskelijan kanssa löydetään ratkaisuja."

"Hyvä kohtaaminen ei voi mennä 'suoraan asiaan', ja kuulumisten kysymiseen menee oma aikansa."

### Opettajat peräänkuuluttavat avointa ja vastavuoroista kohtaamista uraohjaustilanteessa

"Avoimuus on avainasia."

"Vuorovaikutus uraohjaustilanteessa vaatii AVOIMUUTTA kummaltakin osapuolelta."

"Ilmapiiri on hyvä ja avoin."

## Yhteistyö työpaikkojen ja oppilaitosten välillä

Opettajat pohtivat myös työelämäyhteistyön merkitystä uraohjauksen näkökulmasta. Opettajat kokivat tärkeäksi sen, että heillä on hyvät tiedot alueen työpaikoista ja työmahdollisuuksista. Toisaalta opettajien tulee myös hyvin tuntea omat opiskelijansa. Näin he kokivat kykenevänsä parhaiten auttamaan sekä opiskelijoita että alueen työpaikkoja.

**Kyky kuunnella opiskelijoita ja pohtia ratkaisuja yhdessä on tärkeää opettajien onnistuneissa uraohjauskokemuksissa**

"Ohjaaja ei 'tyrkytä' valmiita ratkaisuja, vaan vaihtoehtoja pohditaan yhdessä."

"Onnistumisen tunnetta lisää se, että jollain tavalla saa palautteen opiskelijalta."

**Opettajien mukaan uraohjauksen onnistuminen edellyttää, että heidän oma työelämäntuntemuksensa on ajantasainen**

"Opettajana minun piti tuntea työpaikka ja opiskelija, että voin hyvillä mielin ehdottaa heitä toinen toisilleen."

"Itse näen työpaikkakäynnit ja niissä käydyt keskustelut työpaikkaohjaajien kanssa tärkeäksi uraohjauksen onnistumisessa."

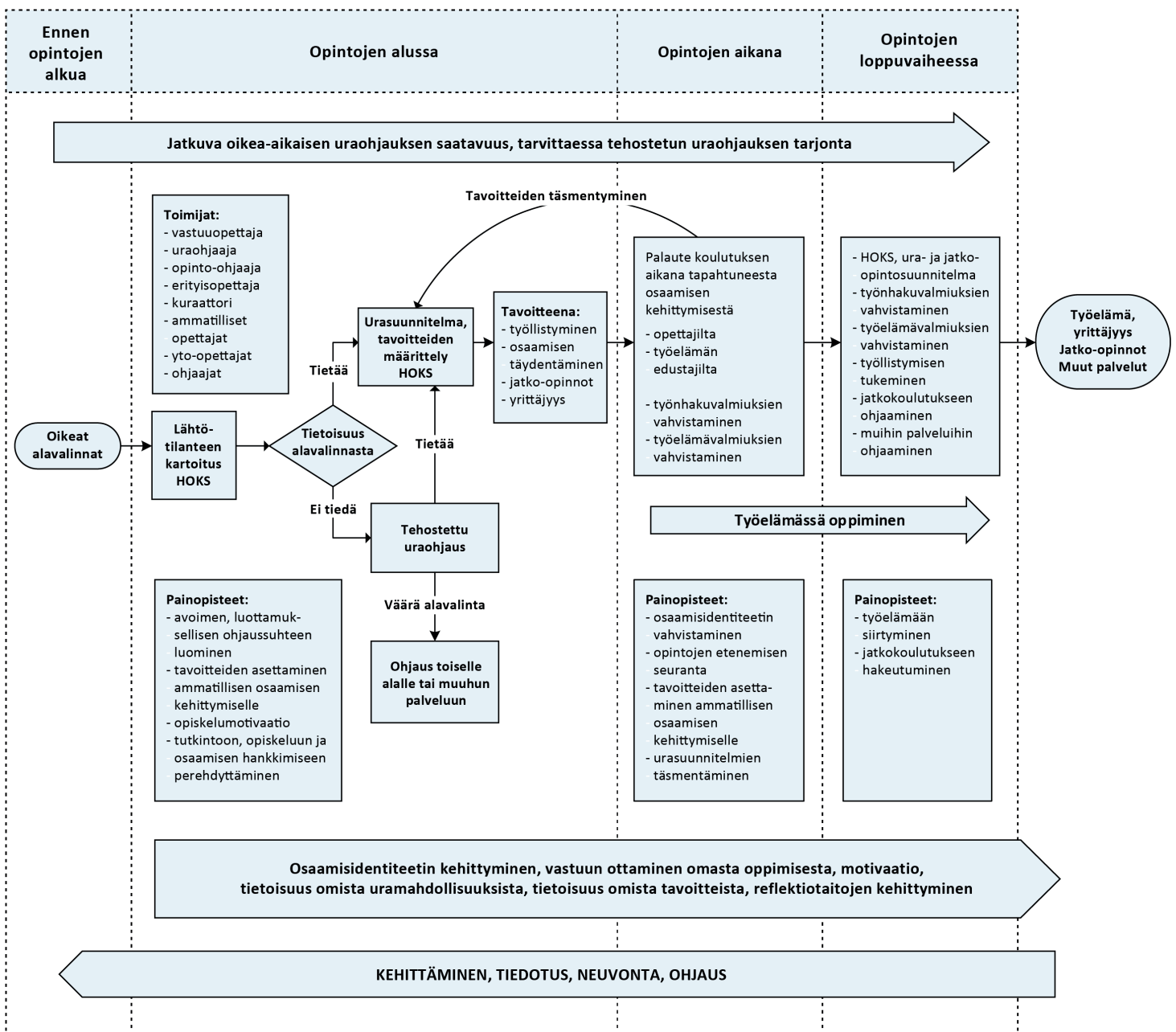
### Pohdittavaa:

1. Pohdi omaa uratarinaasi. Millaiset seikat ovat vaikuttaneet positiivisesti urasi eri vaiheissa?
2. Miten voit tukea opiskelijoiden uravalintoja? Kirjaa ylös kolme konkreettista kehittämistoimenpidettä.
3. Millaisista elementeistä rakentuu eettisesti kestävä ja luottamuksellinen uraohjaussuhde erilaisten opiskelijoiden kanssa?
4. Analysoi verkostosi vahvuuksia ja kehittämiskohteita opiskelijoiden uraohjauksen näkökulmasta.



## Uraohjaus ammatillisessa koulutuksessa

Työpajoihin osallistuneiden opetus- ja ohjaushenkilöstön mukaan uraohjaus kuuluu kaikille ammatillisen koulutuksen organisaatioissa toimiville. Vastuukouluttajien, koulutuspäälliköiden, opinto-ohjaajien, erityisopettajien ja ammatillisten ohjaajien nähdään osallistuvan uraohjaukseen omassa roolissaan, tilanteen ollessa ajankohtainen. Uraohjauksen katsottiin jakaantuvan neljään vaiheeseen; ennen ammatillisten opintojen alkua, opintojen alussa, opintojen aikana ja opintojen loppuvaiheessa tapahtuvaan ohjaukseen (kuvio 2). Oppilaitoksissa nähdään tärkeäksi myös järjestää uraohjausta tarvittaessa opintojen jälkeen. Erityistapauksina nousivat esille tilanteet, joissa opinnot ovat vaarassa keskeytyä tai jos opinnot ovat jo keskeytyneet.



Kuvio 2. Uraohjaus prosessina (Turve, I).



## Uraohjaus ennen opintojen alkua

Ennen ammatillisen koulutuksen alkua tapahtuvan uraohjauksen tarkoituksena on varmistaa oikeat alavalinnat. Alalle hakeutuvan tulisi saada opinnoista ja alan työtehtävistä selkeä ja realistinen kuva. Yhteishaussa uraohjauksen varsinaisina toimijoina ovat perusasteen opinto-ohjaajat.

Jatkuvassa haussa toimijoina ovat ohjaamot, TE-palvelut, työelämä ja 3. sektorin toimijat. Muita merkittäviä uravalintaan vaikuttavia tahoja ovat sukulaiset ja tuttavat. Jatkuvan haun tarjontaa tulisi kampanjoida säännöllisesti ja aktiivisesti eri yhteistyötahoille sekä suoraan potentiaalisille opiskelijoille, aiemmin valmistuneille tai valmistumassa oleville sekä työnantajille että muille sidosryhmille tai verkostoille. Lisäksi tulisi tiedottaa ammatillisen opintojen mahdollisuuksista mm. lukiosta valmistuneille.

Jatkuvan haun kautta ammatilliseen koulutukseen tulee ensimmäiseen ammatilliseen tutkintoonsa hakeutuvia, alanvaihtajia sekä omaa osaamistaan täydentäviä opiskelijoita. Jatkuva haku saatetaan ammatillisessa koulutuksessa kokea hankalaksi

uraohjauksen ja urasuunnittelun kannalta. Osalla jatkuvan haun kautta opiskelemaan tulevista ei välttämättä ole suoritettuna mitään aiempaa ammatillista koulutusta, mutta heillä on varteenotettavaa osaamista työelämästä. Osalla taas on pohjana toisen asteen tutkinto tai keskeytyneet toisen asteen tutkinnot. Lisäksi omina ryhminään jatkuvan haun kautta tulevista ovat alanvaihtajat tai oman osaamisen täydentäjät. Alanvaihtajilla on usein ammatillinen koulutus aiemmalta alalta sekä jo olemassa olevaa työkokemusta. Oman osaamisen täydentäjät puolestaan tulevat ammatilliseen koulutukseen useimmiten työnantajan tarpeiden kautta tai omasta kiinnostuksesta ja lisätäkseen mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla.

Hakeutumisvaiheen toimintojen kehittäminen, tiedotus, neuvonta ja ohjaus lukeutuvat ammatillisen koulutuksen uraohjauksen tehtäviin ennen ammatillisten opintojen alkua. Ammatilliset oppilaitokset varmistavat tulevien opiskelijoiden mahdollisimman oikeat alavalinnat suunnitelmallisella yhteistyöllä uraohjauksen eri toimijoiden kanssa. Tärkeää on viedä realistista tietoa ammatillisen koulutuksen eri aloista koulutuksen ulkopuolisille uraohjauksen toimijoille. Työpajoissa löydettyinä hyvinä käytäntöinä toimivat alakohtaiset esittelyvideot, joissa esitellään monipuolisesti tutkinnon muodostumista, monimuotoista opiskelua ammatillisessa koulutuksessa, jatko-opintomahdollisuuksia (esim. väyläopintoja), työllistymismahdollisuuksia, opiskelijoiden kokemuksia opiskelusta ja työelämän haastatteluja.

Ammatillisesta koulutuksesta tiedotettaessa tulisi myös muistuttaa, että ammatillisen koulutuksen kautta on mahdollista edetä jatko-opintoihin ammattikorkeakouluihin ja aina yliopistoihin saakka. Hakeutumisvaiheen uraohjauksen kehittämisen kannalta on tärkeää aktiivisesti rakentaa toimivia väyläopintoja ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluihin. Alojen markkinointia tukevat tutustumiskäynnit, koulutuskokeilut, avoimet ovet, rekrytointitapahtumat, yritysvierailut, uratarinat ammattilehdissä ja eri alojen verkkosivuilla, alojen esittelyvideot sekä alumnitoiminta.

Opintoihin tai koulutukseen hakeutumisvaiheessa avainasemassa ammatillisen koulutuksen uraohjauksessa ovat vastuuopettajat, opinto-ohjaajat sekä oppilaitoksen muu henkilöstö, jotka vastaavat hakijoiden sekä heitä ohjaavien tahojen kysymyksiin ja toimivat järjestäjinä erilaisissa tapahtumissa ja tilaisuuksissa. Jatkuvassa haussa oppilaitosten hakutoimistot ovat tärkeässä roolissa, samoin ammatillisen koulutuksen yhteistyö etsivän nuorisotyön ja Ohjaamojen kanssa korostuu. Tärkeää on huomioida opinto- ja uraohjauksen tarjonta kaiken ikäisille.

### Opettajat kuvailivat työpajoissa uraohjauksen tehtäviä ja toteuttamista ennen opintojen alkua seuraavasti

"Tämä vaihe uraohjauksessa on paljon yläkoulujen oppilaanohjaajilla. Olemme tilanteen mukaan ohjauksessa mukana esim. tutustumisjaksojen järjestämisessä. Olisi tärkeää, että oppilas pääsisi yläkoulun TET-jaksolle niiden ammattialojen työelämäpaikkoihin, joihin hän on hakeutumassa tai kiinnostunut. Olemme järjestäneet myös TET-jaksoja täällä oppilaitoksessamme."

"Opot tai opettajat mahdollistavat tutustumiskäyntejä opiskelijoita kiinnostaville aloille eri oppilaitoksiin ja työpaikoille: tutustumista alojen opiskelijoihin ja alan työtehtäviin ja työntekijöihin, näin alalle hakeutuva saa opinnoista ja alan työtehtävistä selkeämmän ja realistisemman kuvan ja tietoa esim. työllistymismahdollisuuksista, erityisosaamistarpeista."

#### Pohdittavaa:

1. Millaista tietoa erilaisista lähtökohdista opiskelemaan hakeutuvat henkilöt tarvitsevat työllistymismahdollisuuksista ja jatko-opinnoista?
2. Millaista tietoa opiskelijaksi hakeutuvat tarvitsevat työn vaatimuksista?
3. Miten esteettömyys ja saavutettavuus toteutuvat sekä opintojen aikana että työelämässä?

## Uraohjaus ammatillisen koulutuksen alussa

Ammatillisen koulutuksen aikana vastuu uraohjauksesta kuuluu koko opetus- ja ohjaushenkilöstölle. Opetushenkilöstön mukaan päävastuu uraohjauksesta kuuluu kuitenkin vastuuopettajalle tai ryhmäohjaajalle, jonka tukena toimivat uraohjaaja, opinto-ohjaaja ja kuraattori. Lisäksi vastuuopettaja saa tukea muilta ammatillisten ja yhteisten aineiden opettajilta, ammatillisilta ohjaajilta ja taitovalmentajilta.

Ensimmäisten HOKS- (Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma) ja uraohjauskeskustelujen aikana tutustutaan opiskelijaan ja luodaan luottamuksellinen sekä avoin ohjaussuhde vastuuopettajan ja opiskelijan välille. HOKS-keskustelussa kartoitetaan opiskelijan aikaisemmin hankittua osaamista ja tehdään mahdolliset osaamisen tunnistamiset ja tunnustamiset. Jatkuvan haun kautta tulleilla on usein enemmän aikaisempaa osaamista kuin yhteishaun kautta tulleilla.

Ohjauskeskustelun aikana vastuuopettaja havainnoi opiskelijan tietoja opiskeltavasta alasta. HOKS-keskustelussa opiskelijoille tulisi esittää kartoitettavia kysymyksiä siitä, miten nämä ovat valinneet alan, miten perusasteen opinto-ohjaus ja muut toimenpiteet ovat vaikuttaneet heidän alavalintoihinsa, mistä he ovat saaneet tietoa aloista ja mitä he ylipäänsä tietävät kyseisistä aloista? Näiden kysymysten pohjalta HOKS:n laatijalle jää hyvä näkemys opiskelijoiden alavalintojen perusteista. Mitä enemmän aloitteleva opiskelija alasta tietää, sitä paremman pohjan se tarjoaa tulevaisuutta varten.

Vahvasti motivoitunut opiskelija on usein jo etukäteen perehtynyt alaan, etsinyt tietoa, kysellyt ja saanut ohjausta alavalintaa tehdessään. Tällöin voidaan uraohjauksessa lähteä kartoittamaan opiskelijan tulevaisuuden suunnitelmia ja tavoitteita. Mikäli opiskelija vaikuttaa ohjauskeskustelujen perusteella olevan vähänkään epävarma uravalinnastaan on järkevää tarjota hänelle tehostetumpaa uraohjausta. Tehostetussa uraohjauksessa lisätään opiskelijoiden tietoisuutta alasta, työllistymismahdollisuuksista ja mahdollisista jatko-opinnoista.

Ensimmäisen urasuunnittelukeskustelun tavoitteina on tukea opiskelijaa asettamaan alustavia tavoitteita opinnoilleen, kasvattaa opiskelijan motivaatiota opintoja kohtaan sekä perehdyttää opiskelija opiskeluun ja osaamisen hankkimiseen. Tulevaisuuden tavoitteiden asettelu vaatii opiskelijalta tietoisuutta opiskeltavasta alasta ja mahdollisuuksista opintojen jälkeen. Opiskelijan alustavat tavoitteet voivat olla esimerkiksi työllistyminen, jatko-opinnot tai vaikkapa yrittäjäyys. Joillain opiskelijoilla on selkeät tavoitteet kuten jatko-opinnot tietyissä ammattikorkeakoulussa tai perheyrittäjän toiminnan jatkaminen.

Mikäli opiskelija on täydentämässä omaa ammatillista osaamistaan, on perusteltua käydä yhteinen urasuunnittelu opiskelijan ja tämän työnantajan kanssa. Mikäli tarkoituksena on jatkaa

### Pohdittavaa:

1. Pohdi kolme konkreettista tapaa tai kysymystä, miten voit selvittää, onko opiskelija epävarma omasta uravalinnastaan ja koulutuspolustaan.
2. Minkälaisia tukitoimia erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat tarvitsevat urasuunnittelun tueksi?

oman vanhemman yritystoimintaa tai työllistyä oman vanhemman tai vaikkapa tuttavien yritykseen, on perusteltua pyytää mukaan uraohjauskeskusteluun yrittäjä. Opiskelijan tavoitteiden kirjaaminen urasuunnitelmaan helpottaa opintojen etene-  
misen seuranta tulevilla ohjauskeskusteluissa, joissa urasuunnitelmaa voidaan täydentää, tarkentaa tai kokonaan muuttaa.

HOKSin urasuunnitelmaan on hyvä kirjoittaa ensimmäisen uraohjauskeskustelun koonnit ja johtopäätelmät mahdollisimman tarkasti. Opiskelijan itsensä asettamat tavoitteet luovat opiskelulle parhaan mahdollisen pohjan ja kasvattavat opiskelijan motivaatiota opintoja kohtaan.

### Uraohjaus ammatillisen koulutuksen aikana

Varsinaisten opintojen aloittamisen jälkeen HOKS-keskustelujen ja uraohjauksen painopiste on osaamisidentiteetin vahvistaminen, opintojen etenemisen seuranta, tavoitteiden asettaminen ammatillisen osaamisen kehittymiselle ja urasuunnitelmien täsmentäminen sekä mahdollisten tuen tarpeiden kartoittaminen ja tukitoimista sopiminen. Opintojen aikaisella uraohjauksella varmistetaan, että opiskelija saa haltuunsa ammattialan perusvalmiudet työpaikalla tapahtuviin osaamisen hankkimiseen sekä itsearviointiin. Päävastuu uraohjauksesta on vastuuopettajalla, jonka tukena toimivat uraohjaaja, opinto-ohjaaja, ammatillisten ja yhteisten aineiden opettajat sekä muu opetus- ja ohjaushenkilöstö.

Opetus- ja ohjaushenkilöstön lisäksi tärkeässä roolissa opintojen aikaisessa uraohjauksessa ovat työpaikat. Erityisesti työpaikkaohjaajan rooli on keskeinen palautteen antajana työelämässä tapahtuneen osaamisen kehittymisessä. Tämän vuoksi on tärkeää, että opettaja, opiskelija ja työpaikkaohjaaja käyvät säännöllisesti ohjauskeskusteluja, joissa työpaikkaohjaaja antaa opiskelijalle palautetta opiskelijan osaamisen tasosta ja kehittämisestä.

Vastuuopettaja saa tietoa opiskelijan ammatillisen osaamisen kehittämisestä muilta toimijoilta sekä konsultoi tarvittaessa uraohjaajaa, opinto-ohjaajaa ja erityisopettajaa ohjauksellisten asioiden kanssa tai tapauksissa, joissa oma ohjauksellinen ammattitaito ei ole riittävä. Tärkeää on kuitenkin, että vastuuopettaja on läsnä ohjauskeskusteluissa, jolloin hän on tietoinen siitä, mitä opiskelijan kanssa on keskusteltu ja minkälaisia tavoitteita on asetettu. Samalla vastuuopettajan ohjaustaidot lisääntyvät. On myös hyvä kirjata tärkeimmät tavoitteet ja urasuunnittelun kannalta merkitykselliset asiat HOKSin urasuunnitelmaan esimerkiksi sen varalta, että opiskelijan vastuuopettaja vaihtuu opintojen aikana.

Opiskelijan urataitojen vahvistamisessa keskeisiä asioita ovat opiskelijan itsetuntemuksen ja minäpystyvyyden vahvistaminen, opiskelijan osallisuuden vahvistaminen sekä

### Opettajien kommentteja HOKS-prosessista

"Hetimit opintojen alkuvaiheessa on tärkeää panostaa HOKS-prosessiin; mitä aikaisempaa osaamista opiskelijalla on. Opiskelijaa tuetaan ja ohjataan tunnistamaan kiinnostuksensa kohteita, mahdollisuuksia."

"Opiskelijalla on mahdollisuus tehdä opintoihinsa liittyviä valintoja, mahdollisuus luoda oma opinpolkunsu. Tärkeää joka tilanteessa on tuoda esille, mitä vaihtoehtoja kussakin tilanteessa on ja mikä on opiskelijan tilanteeseen sopiva vaihtoehto. Tärkeää on tehdä valinta eikä vain olla, valinnan jälkeen on siihen liittyvää toimintaa ja uusi suunta."

"Ohjauksessa on tärkeää tuoda esille tulevaisuusajattelu."

"On tärkeää, että opiskelija osaa jo opintojen aikana esitellä osaamisensa. Hyvällä HOKS-prosessin suunnittelulla ja toteutuksella opintojen eri vaiheissa tuetaan osaamisidentiteetin, ammatti-identiteetin ja tulevaisuus käsityksen kehittämistä."

rohkaiseminen ennakkoluulottomiin uravalintoihin. On tärkeää muistaa tukea opiskelijaa omien vaihtoehtojen tuntemuksessa sekä suunnittelu- ja päätöksentekotaitojen kehittämisessä. Opiskelijat tarvitsevat ohjausta myös verkostoitumiseen ja digitaalisiin urataitoihin.

Opiskelijan yksilöllisiä tavoitteita ja urasuunnitelmia voidaan tukea muun muassa valinnaisten opintojen tai erilaisten osaamisen hankkimisen tapojen avulla. Opintojen aikana on tärkeää pohtia opiskelijan kanssa koulutuksen aikana valinnaisten opintojen ja tutkinnon osien valintoja, eli mitä opintoja opiskelijan olisi omien tavoitteiden kannalta järkevää valita.

Rakentavan palautteen antaminen vahvistaa ja tukee opiskelijan osaamista, ohjaa ja tukee opiskelijan opinnoille asettamien tavoitteiden saavuttamista sekä kehittää edellytyksiä opiskelijan itsearviointiin. Työpaikkaohjaajalta saamansa palautteen perusteella opiskelija voi täsmentää tai muuttaa tavoitteitaan.

Opintojen aikaisessa uraohjauksessa korostuu lisäksi uraohjauksen tarjonnan oikea-aikaisuus. Riittävällä ja oikein kohdenetulla ohjaustarjonnalla henkilökohtaisen ohjauksen tarve ei kasva liian suureksi. Ohjauksen niukkoja resursseja voidaan säästää kohdennetulla, oikea-aikaisella ohjauksella, sillä ohjauksen viivästyessä ohjaukseen käytettävän ajan tarve kasvaa moninkertaiseksi. Uraohjauksen toimintoja suunniteltaessa on huomioitava se, että ne opiskelijat, jotka hyötyisivät eniten tehostetusta uraohjauksesta, eivät välttämättä itse hakeudu ohjattaviksi, vaan heille tulee aktiivisesti tarjota mahdollisuuksia saada ohjausta.

### Opetushenkilöstön ajatuksia uraohjauksesta ammatillisen koulutuksen aikana

"Ryhmänohjaajan tai vastuukouluttajan tehtävänä on käydä keskustelua ryhmän opiskelijoiden kanssa säännöllisesti, päivittää HOKSia ja käydä samalla myös keskustelua opiskelijan tutkinnon etenemisestä ja samalla suuntautumisesta tietyn alan opintoihin ja sitä kautta työelämään ja tukea näissä valinnoissa. Uraohjausta antaa myös oppilaitoksen opo, joko niin että opiskelija varaa häneltä ajan ja tämän lisäksi opo pitää koko ryhmälle erillisen Uravalmennus - YTO-kurssin, jonka kaikki käyvät ja saavat tietoa mm. työllistymisestä. Myös ammatilliset ohjaajat auttavat urasuunnittelussa esim. niin että tukevat opiskelijoita sparraamaan omia työnhakutaitojaan ja löytämään sopivia työharjoittelupaikkoja."

"Itsetuntemuksen ja oppimisvalmiuksien vahvistamista, jota kautta tuetaan opiskelijan omia valintoja."

"Yhteistyö työpaikkojen ja työpaikkaohjaajien kanssa, jolloin löydetään parhaiten opiskelijalle soveltuvat työtehtävät, tavoitteiden jatkuva arviointi ja uusien tavoitteiden asettaminen oppimisen edetessä, ohjauksen kehittäminen opiskelijan tarpeita vastaavaksi, palautteen hyödyntäminen."

### Pohdittavaa:

3. Miten mahdollistaa oikea-aikainen uraohjaus ammatillisen koulutuksen arjessa?
4. Miten ylläpidetään jatkuvaa uraohjausta vastuuolettajan ja opiskelijan välillä?
5. Millaisia eettisiä periaatteita tulee ottaa huomioon uraohjauksessa?



- **TARVITSEN URAOHJAUSTA:**
- ASIAANTUNTIJAKSI KASVAMISEEN
  - TULEVAISUUDEN RAKENTAMISEEN JA KOHTAAMISEEN
  - URA SUUNNITELMAN JA ETENEMISEN TUKEKSI
  - ELINIKÄISEN OPPIMISEN TUKEKSI

### Uraohjaus ammatillisen koulutuksen loppuvaiheessa

Opintojen loppuvaiheessa uraohjauksen painopisteet ovat työelämään siirtymisessä, jatkokoulutukseen hakeutumisessa tai muiden palveluiden piiriin siirtymisessä. Uraohjauksessa opiskelija saa palautetta opettajilta ja työpaikkaohjaajilta osaamisen kehittymisestä. Rakentavan palautteen läpikäynti tukee opiskelijan suunnittelua, ohjaa ja tukee tavoitteiden saavuttamista sekä kehittää opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Uraohjauksessa korostuvat HOKS-osana ura- ja jatkosuunnitelmia, työnhaku- ja työelämävalmiuksien vahvistaminen, työllistymisen tukeminen, jatkokoulutukseen ohjaaminen sekä tarvittaessa muihin palveluihin ohjaaminen.

Ohjauksessa tulisi huomioida myös yrittäjäyys osana urasuunnittelua. Opettajan tai ohjaajan osaamisina tämä edellyttää oman koulutusalan mahdollisimman laajaa työelämän tuntemusta. Opettajan tai ohjaajan tulee tuntea työpaikalla järjestettävien koulutuksen vaihtoehdot ja työmahdollisuudet eri yrityksissä niin työllistymisen kuin jatko-opintojenkin näkökulmasta.

### Uraohjaus koulutuksen loppuvaiheessa opetushenkilöstön kuvaamana

"Uraohjaus opintojen loppuvaiheessa tähtää alamme amk-vaatimukseen ja mahdollisiin suunnitelmien muutoksiin tai vaihdoksiin."

"Opintojen loppupuolella vahvistamme urasuunnitelmien suuntaa ja autamme opiskelijoita omilla poluillaan."

"Palaute opiskelijan kehittymisestä kannustaa opiskelijaa urasuunnitelmissa etenemiseen."

Jatko-opintoihin ohjaus edellyttää opettajalta ja ohjaajalta tietoisuutta oman alan ja omaan alaan liittyvästä koulutustarjonnasta omassa oppilaitoksessa ja jatko-opintomahdollisuuksista toisen asteen opintojen jälkeen, sekä henkilöistä, jotka voivat tukea opiskelijaa jatko-opintoihin liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi on tärkeää osata hyödyntää jatko-opintoja tukevia opintoja ja tehdä henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan opintojen loppuvaiheessa jatko-opintosuunnitelma, suunnitelma työelämään siirtymiseksi tai työuralla etenemiseksi.

### **Uraohjaus ammatillisen koulutuksen ollessa vaarassa keskeytyä ja keskeytyessä**

Vuoden 2017 nuorisobarometrissa tutkittiin muun muassa koulutuksen keskeytysten syitä. Tutkimuksen mukaan pääasiallinen syy ammatillisen koulutuksen keskeyttämiselle on väärä alavalinta. Lisäksi kouluviihtyvyys ja opetuksen heikko laatu nousivat selvityksessä merkittäviksi tekijöiksi keskeyttämisille. Avainasemassa keskeytysten ehkäisyssä on tiedotus ja ohjaus, jota tehdään opintoihin hakeutumisen vaiheessa yhteistyössä ammatillisen koulutuksen ja perusasteen opinto-ohjauksen sekä muiden ohjauksen alalla toimivien kanssa.

Ammatillisen koulutuksen alussa ensimmäisissä HOKS-keskusteluissa voidaan tunnistaa alastaan epävarmoja opiskelijoita ja ohjata heidät tehostettuun uraohjaukseen. Opintojen edetessä on tärkeää opintojen etenemisen tarkka seuranta ja varhainen puuttuminen sekä tehostettu ohjauksen ja uraohjauksen tarjoaminen, mikäli opiskelijan opinnot eivät etene. Ohjauskeskusteluissa pyritään selvittämään syitä opintojen etenemisen esteille ja miettiä sopivat tukitoimet. Mikäli syyksi paljastuu motivaation puute opiskeltavaa alaa kohtaan, on opiskelijan kanssa pohdittava mielekäästä alaa ja sujuvia siirtymiä alalta toiselle joko oman oppilaitoksen sisällä tai siirtona toiseen oppilaitokseen. Uraohjauksen tavoitteena on tällöin selvittää opiskelijan tulevaisuuden kannalta oikea ratkaisu.

Uraohjauksessa korostuu opettajan oman alan ja muiden alojen tuntemus, monialainen yhteistyö oman ja toisten oppilaitoksien eri alojen toimijoiden välillä sekä oppilaitoksen opiskelijapalvelut ja moniammatillisesti tehtävä työ. HOKSiin tulisi kirjata suunnitelma opintojen jatkamisesta. Tällöin puhutaan niin sanotusta positiivisesta keskeytyksestä, jolloin opiskelijan opinnot kuitenkin jatkuvat.

Mikäli opinnot keskeytyvät, on opiskelijan kanssa parhaassa tapauksessa suunniteltu sujuva siirtymä alalta toiselle. Pahimmassa tapauksessa opinnot kuitenkin keskeytyvät kokonaan, jolloin opiskelijan kanssa tulee suunnitella, miten opintoja jatketaan myöhemmässä ajankohdassa sekä varmistaa, ettei opiskelija jää tyhjän päälle.

### **Opetushenkilöstön ajatuksia opintojen ollessa vaarassa keskeytyä**

"Opiskelijan opintojen ollessa vaarassa keskeytyä pidetään monesti palaveri, jossa on mukana opiskelijan lisäksi opo ja ryhmänohjaaja. Silloin käydään yhdessä keskustelua opiskelijan toiveista oman uransa suhteen ja esim. mahdollisuudesta päästä koulutuskokeiluun toiselle alalle."

"Mahdollisten opintojen keskeytymisen uhatessa käymme opiskelijan kanssa vaihtoehtoja toteuttaa omia uratoiveitaan, jotka valitettavasti aina eivät ole realistisia ja senkin puolen asiasta kerromme, mutta myös mietimme vaihtoehtoja tukea myös tulevaa polkua; omalta alaltamme opiskelijoita on ohjattu, ja myös siirtynyt, erityisoppilaitoksiin ja muille aloille."

"Ohjataan opiskelija tarvittavan tuen piiriin; esim. terveydenhuollon palvelut. Tiivistetään yhteistyötä vanhempien ja palveluverkoston kanssa. Mietitään tukikeinoja; esim. lisääjän antaminen, keskustelutuen lisääminen, arjen sujuvuuden varmistaminen. Onnistumisten mahdollistaminen."

"Opintojen keskeytyessä esim. kuulemistilaisuudessa voi tulla tilanne, että Etsivä Nuorisotyön edustaja tarjoaa nuorelle mahdollisuutta osallistua työpajatoimintaan, jossa tuetaan nuoren urasuunnittelua."



## Työelämässä oppiminen ja uraohjaus

### Onnistuneen työelämässä oppimisen edellytyksiä

Ammatillista koulutusta ohjataan entistä enemmän koulutuksen aikaiseen työelämässä tapahtuvaan oppimiseen. Työvaltaisen oppimisen yhtenä tavoitteena on, että opiskelijat tulevat työelämään aktiivisesti oppimaan uutta. Opetus- ja ohjaushenkilöstön kannalta työvoimavaltainen oppiminen vaatii työelämäyhteistyön jatkuvaa kehittämistä. Samalla kun tulevaisuuden työelämä monimutkaistuu ja laaja-alastuu, vaatii se ammatillisen koulutuksen toimijoilta työelämän vaatimusten ja työtehtävien muutosten ymmärtämistä.

Työelämässä oppimisen onnistumisen edellytyksenä on tehokas ja hyvin suunniteltu työpaikkaohjaajien koulutus. Tämä takaa onnistuneen ohjauksen työelämässä oppimisen aikana. Toisena edellytyksenä on oppilaitoksen järjestämä tuki ja ohjaus niin työnantajalle kuin opiskelijallekin.

Työelämässä oppiminen suunnitellaan aina yhdessä opiskelijan, työnantajan edustajan ja koulutuksen järjestäjän edustajan kanssa osana opiskelijan henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa (HOKS). Suunnittelussa huomioidaan keskeiset ammatti- ja työelämäosaamisen hankkimista tukevat työtehtävät sekä näiden aikataulut. Jos työpaikalla hankittavaa osaamista on tarpeen täydentää muissa oppimisympäristöissä hankittavalla osaamisella, esimerkiksi oppilaitoksessa, suunnitellaan näyttöjen ajankohdat ja sisällöt sekä tarvittavat ohjaus- ja tukitoimet.

Opiskelijalla on oikeus saada opetusta ja ohjausta kaikissa eri oppimisympäristöissä, myös työelämässä oppiessaan. Työpaikalta nimetään opiskelijalle vastuullinen työpaikkaohjaaja. Koulutuksen järjestäjä tukee työpaikkaohjaajaa ohjaustehtävässä ja tarvittaessa järjestää työpaikkaohjaajalle koulutusta. Opiskelijalla on oikeus saada palautetta osaamisensa kehittymisestä työelämässä oppimisen aikana. Palautteella ohjataan ja kannustetaan opiskelijaa henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä kehitetään edellytyksiä itsearviointiin. Työelämässä oppimisen aikana palautetta antavat vastuullinen työpaikkaohjaaja ja opetukseen osallistuvat opettajat sekä muut ohjaus- ja tukitahot.

### Työpaikkaohjaajan rooli opiskelijan ohjauksessa

Koulutetulla ja asialleen omistautuneella työpaikkaohjaajalla on tärkeä rooli työvaltaisen ammatillisen koulutuksen onnistumisen kannalta. Työpaikkaohjaaja saa työpaikkaohjaajakoulutuksen aikana oppilaitokselta perehdytystä tutkinnon perusteisiin ja arviointiin sekä työpaikkaohjaajana toimimiseen.

**Opettajat näkevät työelämäyhteyden tärkeänä osana koulutusta, koska se tarjoaa opiskelijoille aitoja työelämätietoja ja -taitoja sekä motivoi opiskelijoita opinnoissaan**

"Työelämä tuo opiskelijalle tietoa mitä kyseisessä ammatissa on tärkeää ja millaisin taidoin ja asentein työelämässä pärjää. Työelämä antaa tärkeää tietoa opiskelijalle hänen taidoistaan ja vahvuuksistaan ja asioista mitä hänen pitää vielä harjoitella. Työelämä antaa myös vinkkiä millaisiin tehtäviin voi päästä kouluttautumalla lisää. Työelämä tuo myös motivaatiota opiskella lisää ja teorian tiedoista tulee mielekkäitä, kun ymmärtää niiden merkityksen työn kannalta. Työelämä vahvistaa opiskelijan ammatti-identiteettiä ja ammattitaitonsa arvostamista. Työyhteisö voi hyvin markkinoida itseään ottamalla opiskelija mukaan tasaveroisena porukkaan."

### Opettajien ajatuksia työpaikkaohjaajan tehtävistä

"Aktiivinen työpaikkaohjaaja voi löytää opiskelijan erilaisia vahvuuksia työssä. Hän voi suositella opiskelijalle uusia työpaikkoja, jatko-opintoja ym. Hän voi myös mahdollisesti huomata opiskelijan haasteet työssä ja ohjata miettimään kenties muuta alaa tai työtehtävää."

"Työpaikkojen ja työpaikkaohjaajien suurin rooli on ohjata opiskelijaa alalla tarvittavien taitojen ja työelämävalmiuksien oppimisessa, jotta opiskelijalla on valmistumisen jälkeen riittävät valmiudet työskennellä opiskelemallaan alalla. Työpaikkaohjaajat näkevät opiskelijan aidoissa työtilanteissa ja näkevät paljon sellaista, mikä ei välttämättä muutoin tule oppilaitoksen ja opettajien tietoon ja voivat näin ohjata opiskelijaa oikeaan suuntaan. Työpaikkaohjaajat ovat myös avainroolissa silloin, jos tarvitsee todeta, että opiskelijalla ei ole riittäviä valmiuksia alalla työskentelyyn."

Työpaikkaohjaaja tuntee alan opettajat ja oppilaitokset sekä alan tutkintojen muodostumisen ja tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset. Työpaikkaohjaaja on yhdessä opettajien kanssa pohtinut, millaisia näyttöjä eri tutkinnon osissa työpaikalla voi suorittaa. Työpaikkaohjaaja vastaanottaa opiskelijan työpaikalle ja -yhteisöön, perehdyttää opiskelijan työpaikan rutiineihin, tehtäviin töihin sekä työturvallisuuteen liittyviin kysymyksiin.

Työpaikkaohjaaja vastaa työpaikalla käytännön työtehtävien riittävydestä ja monipuolisuudesta suhteessa opiskelijan valmiuksiin ja opiskeltavaan asiaan. Tämä edellyttää työpaikkaohjaajan, opettajan ja opiskelijan yhteistä ohjauskeskustelua ennen työelämässä oppimisen aloittamista. Ohjauskeskustelun aikana määritellään opiskelijan tavoitteet tulevan jakson ajalle sekä pohditaan yhdessä jakson toteutusta, käsitellään tarvittavaa ohjausta sekä sovitaan tulevasta yhteydenpidosta opettajan ja työpaikan kesken. Työpaikkaohjaaja ohjaa opiskelijaa työelämässä oppimisen aikana, antaa ja vastaanottaa palautetta, on kiinnostunut opiskelijasta ja kannustaa tätä oppimaan uutta.

Työpaikkaohjaaja pitää kiinni sovituista tukitoimista, kannustaa opiskelijaa arvioimaan omaa oppimistaan, seuraa HOKSin mukaista oppimisen etenemistä, tekee yhteistyötä opettajan kanssa ja ilmoittaa HOKSin päivittämisen tarpeesta sekä tunnistaa mahdolliset näyttötilanteet.

Uraohjauksen kannalta on tärkeää, että työelämässä oppimisen loppuvaiheessa työpaikkaohjaaja keskustelee opiskelijan ja opettajan kanssa, miten osaamisen hankkiminen on onnistunut. Työpaikkaohjaaja antaa palautetta opiskelijan kehitymisestä ja oppimistavoitteiden saavuttamisesta sekä uralla ja ammatissa etenemisestä. Työpaikkaohjaaja keskustelee opiskelijan valmiuksista näyttöön sekä tukee opiskelijan valmistautumista siihen. Lisäksi työpaikkaohjaaja antaa palautetta koulutuksen järjestäjälle sekä edesauttaa työpaikalla järjestettävän koulutuksen kehittämistä.

Onnistunut opintojen aikainen ja opintojen loppuvaiheen työpaikkaohjaus ja palautekeskustelut vahvistavat opiskelijan osaamisidentiteettiä, tukevat seuraavien ura- ja opiskeluvaiheiden suunnittelua, ohjaavat ja tukevat tavoitteiden saavuttamista sekä kehittävät opiskelijan itsearviointitaitoja. Ammatillisen itsearvioinnin pohjalta opiskelija pystyy tekemään tulevaisuuden suunnitelmia ja arvioimaan osaamisensa tasoa ja taitoa toimia erilaisissa tilanteissa. Työelämässä oppimisen jaksoilta saamansa palautteen perusteella opiskelija täsmentää urasuunnitelmiaan. Opiskelijan yksilöllisiä tavoitteita ja urasuunnitelmia voidaan tukea muun muassa valinnaisten opintojen avulla.

## Opettajien ajatuksia työpaikkaohjaajan tehtävistä

"Olisi myös hienoa, jos työelämästä tulisi silloin tällöin edustaja käymään oppilaitoksessa kertomassa työelämästä ja sen vaatimuksista ja mahdollisuuksista. Ja vielä parempi, jos se olisi joku oppilaitoksesta valmistunut opiskelija, joka voisi kertoa oman "uratarinansa", koska niihin on helpompi opiskelijoiden samaistua."

"Hyvä työpaikkaohjaaja voi myös osaltaan tukea opiskelijaa harjoittelujakson aikana, esim. niin että antaa säännöllisesti palautetta työnteosta, jolloin opiskelijalle alkaa pikkuhiljaa muodostua oma ammatillinen identiteetti. Työpaikkaohjaajan tehtävä on myös perehdyttää opiskelija työpaikkaan ja työtehtäviin, jolloin opiskelijalle hahmottuu mahdollisimman hyvä kokonaiskuva harjoittelemastaan alasta."

## Pohdittavaa:

6. Pohdi omaa työelämäosaamistasi, onko siellä joitain osa-alueita, joita haluaisit syventää?
7. Minkälaista yhteistyötä teet tällä hetkellä työpaikkaohjaajien kanssa opiskelijan uraohjauksen tukemiseksi?
8. Minkälaisia ajatuksia sinulle heräsi lukemasi perusteella siitä, miten itse voisit lisätä ja kehittää yhteistyötä työpaikkaohjaajien kanssa?

## Yhteisöllinen työtapa onnistuneen uraohjauksen tukena

Ammatilliselta opettajalta vaaditaan entistä enemmän yhteisöllistä työskentelyä niin oman oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön kesken kuin työelämänkin kanssa. Yhteistyö nähdään voimavarana, jota hyödyntämällä voidaan keventää omaa ja muiden työtaakkaa. Tunnistamalla oman ja muiden työyhteisön jäsenten osaamisen opetushenkilöstö tietää omat ohjausosaamisen rajansa ja tuntee muiden vahvuudet sekä tietää, keneltä voi apua tarvittaessa pyytää. Yhteisöllisen työtavan ja oman osaamisen jakamisen kehittymisen seurauksena pystytään välttämään päällekkäiseltä työltä.

Yhteisöllinen toimintatapa näkyy opettajien keskuudessa tiedon, taidon, opetusmateriaalin, kokemusten ja tehtävien jakamisena. Myös hyvät toimivat fyysiset työtilat ja keskitetyt ohjauspalvelut mahdollistavat luontevan vuorovaikutuksen oppilaitosten arjessa ja lisäävät yhteisöllisyyttä. Tiimikokoukset, palaverit ja osastonkokoukset mahdollistavat asioiden yhteistä käsittelyä.

### Opetushenkilöstön ajatuksia yhteisöllisyyden lisäämiseksi oppilaitoksissa

"Avoin keskusteluyhteys, päivittäinen kokemusten jakaminen ja konsultointi, avun pyytäminen ja sen antaminen pyydetessä, tiedon ja tuen jakaminen sekä työparityöskentely keventävät työtaakkaa ja lisäävät opetushenkilöstön viihtyisyyttä ja jaksamista."

"Yhteisöllisyyttä lisää mm. hyvät toimivat työtilat ja keskitetyt ohjauspalvelut. Ohjauspiste sekä Oppimisstudio ovat lähekkäin, jolloin vuorovaikutus päivittäisissä tilanteissa onnistuu luontevasti. Jaamme päivittäin kokemuksia toisten kanssa näistä kokemuksista oppien."

"Työparityöskentely, jossa opettajat kantavat opiskelijoista yhteisvastuun ja sopivat keskenään Hoks- ja työpäikällä tapahtuvan oppimisen ohjauksesta. Seuraamalla toisen opettajan ohjaamista, hyvien käytäntöjen jakamista."

"Yhteisöllinen toimintatapa näkyy opettajien keskuudessa tiedon, taidon, opetusmateriaalin, kokemusten ja tehtävien jakamisena."

## Työkaluja urasuunnitteluun ja -ohjaukseen

OSATA – Osaamispolkuja tulevaisuuteen -hankkeen (ESR, 1.9.2016–31.12.2019) Sampo-ohjaussivustolta <https://osata.fi/sampo/> löytyy materiaaleja muun muassa ammatillisen koulutuksen yhteisten tutkinnon osien opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet -osa-alueen toteuttamista varten. Materiaali tukee myös HOKS:n jatkuvaa päivittämistä ja opiskelijalle laadittavan urasuunnitelman tekemistä.

### Sampo-ohjaussivusto:

<https://osata.fi/sampo/>



Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020

Sivusto sisältää uusien ammatillisten tutkintojen perusteiden vaatimusten mukaisia sisältöjä opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiuksien opettamiseen ja ohjaamiseen, eri alojen ja erilaisten opiskelijaryhmien kanssa testattuja tehtäviä, vinkkejä erilaisista tavoista kuvata ja esittää omaa osaamista sekä vaihtoehtoisia malleja Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet osa-alueen toteuttamiseksi.

### Ohjeita ja vinkkejä:

<http://osata.fi/sampo-ohjeet/>

- Digivinkkejä
- Lämmittelyharjoituksia
- Kokemuksia kentältä

### Oma osaaminen ja vahvuudet:

<https://osata.fi/materiaalit/sampo-osaaminen/>

### Kokonaisuuden keskeiset sisällöt ovat:

- vahvuudet, valmiudet ja kiinnostuksen kohteet
- oman osaamisen jäsentely ja konkretisointi
- oman osaamisen seuraaminen ja arviointi

### Ammatillista koulutusta koskevat valinnat:

<https://osata.fi/materiaalit/sampo-koulutus/>

### Kokonaisuuden keskeiset sisällöt ovat:

- ammatillisen tutkinnon muodostuminen, sen vaatimukset ja valintamahdollisuudet
- erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen

### Urasuunnittelu:

<https://osata.fi/materiaalit/sampo-urasuunnittelu/>

### Kokonaisuuden keskeiset sisällöt ovat:

- tiedon hankkiminen jatkokoulutusmahdollisuuksista
- sopivien uravaihtoehtojen kartoittaminen
- osaamista esittelevän materiaalin tuottaminen ja osaamisen esitleminen

## Ohjaan.fi -sivusto

Kaikille avointa verkkomateriaalia itseopiskeluun työpaikkaohjaajien perehdytykseen, valmennukseen.

- Työpaikoille: Ohjaajille työnantajille, esimiehille
- Arjen työvälineeksi: ohjaukseen, perehdytykseen, työelämäyhteistyöhön
- Oppilaitoksille: opettajille ja ohjaushenkilöstölle

Ohjaan.fi -hankkeen (ESR, 1.9.2016–31.12.2019) verkkosivustolta <https://www.ohjaan.fi> löytyy runsaasti tukea ja materiaaleja työpaikkaohjauksen arkeen opettajille ja ohjaajille, esimiehille ja työnantajille.

## Lähteet

- Alftan, A., Heino, S., Levo-Aaltonen, S., Rantanen, O., Raudasoja, A. & Salo, A. (2019). Uraohjausmallista uraohjauksen osaamismerkkiin. *HAMK Unlimited Journal* 20.6.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020111690408>
- Alftan, A., Levo-Aaltonen, S., Rantanen, O., Raudasoja, A. & Salo, A. (2018). Uraohjauksen valmennusohjelma. *HAMK Unlimited Journal* 11.1.2018. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020111790832>
- Illeris, K. (2007). *How We Learn. Learning and non-learning in school and beyond*. London and New York: Routledge. Haettu 20.5.2020 osoitteesta [https://aprender.ead.unb.br/pluginfile.php/98518/mod\\_folder/content/o/%5BKnud\\_Illeris%5D\\_How\\_We\\_Learn\\_Learning\\_and\\_non-lear.pdf](https://aprender.ead.unb.br/pluginfile.php/98518/mod_folder/content/o/%5BKnud_Illeris%5D_How_We_Learn_Learning_and_non-lear.pdf)
- Kattelus, R. (2002). Uran monet ulottuvuudet. Teoksessa R. Kattelus, M. Tammeaid & T. Jokinen (toim.), *Uraopas omasta urastaan kiinnostuneille* (ss. 20–46). Helsinki: Primacarrera-instituutti.
- Kuurila, E. (2014). *Uraohjaus ja urasuunnittelu ammattikorkeakoulussa*. Akateeminen väitöskirja. Turun yliopiston julkaisuja, sarja C, osa 384. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-5771-2>
- Laki ammatillisesta koulutuksesta 2017/531. Haettu 20.5.2020 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170531>
- Onnismaa, J. (2003). *Epävarmuuden paluu. Ohjauksen ja ohjausasiantuntijuuden muutos*. Akateeminen väitöskirja. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 91. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-458-304-6>
- Opetushallitus. (2018a). *Ammatillisen koulutuksen reformi – Tietopaketti ohjaajille*. Haettu 2.6.2020 osoitteesta [https://www.oph.fi/download/189707\\_infopaketti\\_reformista\\_ohjaajille.pdf](https://www.oph.fi/download/189707_infopaketti_reformista_ohjaajille.pdf)
- Opetushallitus (2018b). *Henkilökohtaistaminen*. Haettu 2.6.2020 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/henkilökohtaistaminen>
- Turve, I. (2019). Oikea-aikaisella ohjauksella parempiin tuloksiin uraohjauksessa. *HAMK Unlimited Journal* 28.8.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020111690395>
- Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017. Haettu 22.5.2020 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2017/20170673>
- Vanhalakka-Ruoho, M. (2015). Toimijuus ja suunnanotto elämässä. Teoksessa P. Kauppila, J. Silvonen & M. Vanhalakka-Ruoho (toim.), *Toimijuus, ohjaus ja elämäntulkku* (ss. 39–56). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-1747-8>



Uraohjausopas sisältää tietoa, käytännön vinkkejä ja ideoita uraohjausosaamisen kehittämiseksi. Opas on suunnattu ensisijaisesti ammatillisen koulutuksen opetus- ja ohjaushenkilöstölle, mutta siitä hyötyvät kaikki ammatillisten opiskelijoiden parissa työskentelevät.

Uraohjauksen tausta -luvussa paneudutaan uraohjauksen lainsäädännölliseen perustaan ja kuvataan uraohjauksen keskeiset käsitteet. Seuraavassa luvussa kerrotaan opiskelijoiden ja opetushenkilöstön käsityksiä urasta ja uraohjauksesta sekä näkemyksiä siitä, millä tavoin opettaja voi uraohjata opiskelijoita. Avaimia onnistuneeseen uraohjaukseen -luku sisältää mallin onnistuneelle uraohjaukselle. Malli on muodostettu analysoimalla ja tulkitsemalla opetushenkilöstön kirjoituksia onnistuneesta uraohjauksesta. Uraohjaus ammatillisessa opilaitoksessa -luku kuvaa uraohjaustapahtumaa prosessina ja eri toimijoiden roolia prosessin eri vaiheissa. Uraohjausoppaan lopussa on lisäksi työelämän näkökulma uraohjaukseen.

Luvut päättyvät avoimiin, aktivoiviin ja reflektoiiviin tehtäviin. Tehtävien tarkoituksena on tukea lukijoiden omaa tiedonrakentamisprosessia, syventää ajattelua sekä edesauttaa uraohjausosaamisen kehittymistä.